

ВІДГУК

офіційного опонента

**на дисертаційну роботу Солодовнік Олесі Олександрівни
на тему «Фінансово-економічна безпека публічно-приватного
партнерства: стратегія захисту інтересів сторін»,**

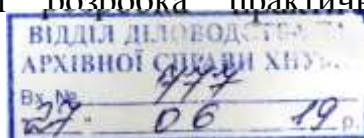
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності

Актуальність теми дисертаційної роботи

Вибір українським суспільством європейського вектору розвитку обумовлює необхідність приділення особливої уваги актуальним соціально-економічним тенденціям Європейського Союзу. Однією з таких тенденцій є формування нового типу відносин публічного і приватного секторів економіки – публічно-приватного партнерства, яке здійснюється з метою реалізації суспільно значимих проектів. Імплементация у вітчизняні умови кращої європейської практики в цій сфері дозволить підвищити якість і доступність суспільних послуг, що є необхідною умовою інклюзивного соціально-економічного розвитку України. Саме це обумовлює глибокий інтерес вітчизняної науки й практики управління економікою до активізації взаємодії державних органів і приватних партнерів у форматі публічно-приватного партнерства.

Проблематика публічно-приватного партнерства стала досить популярною серед вітчизняних дослідників. Здебільшого науковці основну увагу приділяють аналізу сутності цього нового явища та умовам здійснення публічно-приватного партнерства. Значно менша увага приділяється інтересам сторін, від втілення яких залежить ефективність публічно-приватного партнерства. Низький рівень розвитку публічно-приватного партнерства в Україні вказує на те, що фінансово-економічні інтереси сторін реалізуються не в повній мірі і потребують додаткового захисту від несприятливих чинників середовища. Тому, формування ефективної системи фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства має важливе практичне значення.

Зазначене зумовлює актуальність теми дисертаційної роботи та важливість поставлених в ній завдань. Обґрунтування науково-методичних засад концепції забезпечення фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства і розробка практичних рекомендацій щодо

формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін публічно-приватного партнерства, що входить до складу мети і завдань дисертаційної роботи Солодовнік О.О., має значне теоретичне і практичне значення.

Відповідність дисертаційної роботи сучасним потребам науки і практики

Вагомість та актуальність роботи підкреслює факт відповідності праці тематиці наукових досліджень трьох університетів:

1) Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова. Основні наукові результати автора отримано під час виконання держбюджетних тем: «Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в умовах глобалізації: теорія, методологія, практика» (номер державної реєстрації 0112U003092), «Стратегічний моніторинг та антикорупційний аудит в системі фінансово-економічної безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0115U000149);

2) Харківського національного університету будівництва та архітектури. Основні наукові результати автора отримано під час виконання держбюджетних тем: «Управління фінансами підприємств: проблеми теорії та практики» (номер державної реєстрації 0113U003552), «Управління розвитком ринку фінансових послуг» (номер державної реєстрації 0116U003661), а також госпдогвірної тематики «Розробка організаційно-економічного механізму управління енергозбереженням на підприємстві» (номер державної реєстрації 0112U008109);

3) Одеського національного університету імені І.І. Мечнікова. Основні наукові результати автора отримано під час виконання держбюджетної теми: «Формування національної моделі сталого розвитку в умовах глобальних трансформацій» (номер державної реєстрації 0115U003915).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих в дисертації

Аналіз поданого до захисту наукового дослідження, автореферату та публікацій здобувача дозволяють дійти висновку про наукову

обґрунтованість і достовірність викладених автором результатів. Слід відзначити чіткість формулювання мети і завдань дослідження, їхню узгодженість з предметом та об'єктом дослідження.

Методологічною основою вирішення завдань дисертаційної роботи та формулювання її наукових результатів послуговували сукупність загальнонаукових та спеціальних методів і принципів наукового пізнання, а також системний та сценарний підходи. Застосування яких дозволило автору одержати результати, яким властиві вірогідність та обґрунтованість.

Наукові положення, що містяться у дисертаційній роботі, достатньою мірою обґрунтовані і логічні. Достовірність одержаних результатів підтверджується застосуванням сучасних методів дослідження, прийнятих в економічній науці – методів статистичного, економічного та кластерного аналізу, економіко-математичних методів, методів стратегічного планування, експертної оцінки й теорії ігор. Позитивне враження справляє інформаційна база дослідження та застосування сучасних методів аналізу інформації. Слід відзначити змістовну теоретичну базу дослідження, що дозволило автору забезпечити високий ступінь обґрунтованості наукових положень, результатів, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи.

Вірогідність висновків та результатів дисертаційної роботи забезпечується використанням адекватного інструментарію дослідження і та великою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних. Сукупність зазначених обставин дозволяють стверджувати про достатню обґрунтованість положень та результатів дисертаційної роботи.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертаційну роботу побудовано логічно, висновки та рекомендації представлено послідовно: від дослідження концептуально-теоретичних засад забезпечення фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства в умовах євроінтеграції до методологічних засад забезпечення фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства, моделювання та формування й реалізації стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін (на прикладі дорожньо-транспортної інфраструктури). Структура дисертаційної роботи визначена її метою і є цілісним комплексом послідовних розробок теоретичних положень,

методологічних й організаційних підходів стосовно розроблення теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій щодо формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін, реалізація якої сприятиме підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства.

Аналіз змісту та результатів дослідження дає змогу стверджувати, що дисертаційна робота Солодовнік О.О. є завершеною науково-дослідною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язує наукову проблему з розроблення теоретико-методологічних положень щодо формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін, реалізація якої сприятиме підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства, що має суттєве значення для економічної безпекології й теорії управління економікою.

Наукова новизна отриманих результатів та їх достовірність

Наукова новизна отриманих в дисертаційній роботі результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін публічно-приватного партнерства, реалізація якої сприятиме підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства.

Найбільш вагомі результати дисертаційної роботи Солодовнік О.О. містяться в таких положеннях:

– концепція забезпечення фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства, що являє сукупність взаємопов'язаних положень щодо ідентифікації та ранжування фінансово-економічних інтересів сторін, які потребують захисту, виявлення, оцінювання та прогнозування загроз реалізації фінансово-економічних інтересів сторін, комплексного оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства та розробки сценаріїв її забезпечення, моделювання поведінки сторін а у забезпеченні фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства, формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін та забезпечення ефективної нейтралізації загроз реалізації фінансово-економічних інтересів сторін публічно-приватного партнерства (с. 158-168);

– методологічні засади забезпечення фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства, що розглядаються як упорядкована сукупність принципів, способів і прийомів послідовної реалізації етапів оцінювання, моделювання і прогнозування рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства за розробленою стратегією захисту фінансово-економічних інтересів сторін (с. 164-168, 271-272, 323-325);

– методичний підхід до оцінки фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства на основі трьохкомпонентного показника, що складається з трьох інтегральних компонент (фінансово-економічної безпеки державного партнера, фінансово-економічної безпеки приватного партнера та фінансово-економічної безпеки партнерських відносин), які визначаються на підставі комплексних показників функціональних складових фінансово-економічної безпеки із установленням вагомості кожного з них, що дозволяє отримати оцінки стану та динамки зміни рівня фінансово-економічної безпеки державного партнера, фінансово-економічної безпеки приватного партнера, фінансово-економічної безпеки партнерських відносин та фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства у цілому(с. 164-174, 348);

– методичний підхід до оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства при реалізації проектів дорожньо-транспортної інфраструктури, який ґрунтується на використанні специфічного набору часткових показників фінансово-економічної безпеки державного й приватного партнерів, визначеній вагомості комплексних показників за кожною із функціональних складових фінансово-економічної безпеки партнерів і партнерських відносин та уточненій процедурі діагностики стану захищеності фінансово-економічних інтересів сторін публічно-приватного партнерства (с. 223-233);

– понятійно-категоріальний апарат теорії економіки та управління національним господарством у частині уточнення змісту поняття «публічно-приватного партнерства», яке визначається як співробітництво публічної влади та приватного сектора з метою реалізації суспільно значимих проектів у широкому спектрі видів економічної діяльності, що здійснюється на основі врахування інтересів усіх зацікавлених осіб та розподілу ризиків між партнерами відповідно до їхньої компетентності (с. 42-48);

– визначення сутності фінансово-економічних інтересів сторін публічно-приватного партнерства та їх класифікація, що ґрунтуються на логічному взаємозв'язку дефініцій «інтерес», «національні економічні інтереси», «фінансові інтереси держави», «економічні інтереси підприємства», «фінансові інтереси підприємства» (с. 66, 80);

– склад та класифікація ризиків публічно-приватного партнерства за рахунок виокремлення групи «ризиків взаємовідносин між партнерами», що дозволяє визначити потенційні загрози реалізації фінансово-економічних інтересів сторін у сфері партнерських відносин, та обґрунтувати комплементарні механізми захисту інтересів державного і приватного партнерів (с. 145-149);

– переліки та класифікація загроз фінансово-економічним інтересам сторін публічно-приватного партнерства у дорожньо-транспортній інфраструктурі (с. 157-158; 217-230) шляхом доповнення за ознакою сфер прояву (загрози, що проявляються у функціональних сферах державного партнера; загрози, що проявляються у функціональних сферах приватного партнера; загрози, що проявляються у сфері партнерських відносин), що дозволяє створити теоретико-методологічну основу визначення й реалізації заходів щодо подолання загроз фінансово-економічним інтересам державного та приватного партнерів і забезпечити стійкість партнерських відносин;

– інструментарій економіко-математичного моделювання взаємодії сторін при забезпеченні фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства шляхом розробки ігрової моделі морального ризику (с. 296-299), яка містить параметри фінансово-економічної безпеки партнерських відносин, що дозволяють врахувати інституціональні й поведінкові особливості здійснення публічно-приватного партнерства (розпорядження державним партнером публічними фінансами, поведінка державного партнера при виконанні владних повноважень, надійність приватного партнера щодо виконання фінансових зобов'язань, здатність приватного партнера відповідати нормам і правилам) і забезпечує формування релевантної інформації для обґрунтування значень параметрів фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства при моделюванні сценаріїв її забезпечення та вибору заходів щодо захисту фінансово-економічних інтересів сторін;

– організаційне забезпечення взаємодії сторін за рахунок розробки концептуальної моделі взаємодії сторін при забезпеченні фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства, яка визначає завдання суб'єктів фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства відповідно до етапів здійснення, передбачає створення координаційного механізму у складі робочої групи з питань фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства, механізмів розв'язання конфліктів, спільних заходів (дій) партнерів щодо захисту фінансово-економічних інтересів, а також систему моніторингу загроз реалізації інтересів сторін (с. 302-306);

– категоріальний апарат теорії економічної безпеки щодо уточнення сутності поняття «фінансово-економічна безпека публічно-приватного партнерства за рахунок його визначення як стан захищеності фінансово-економічних інтересів сторін від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз середовища функціонування публічно-приватного партнерства та поняття «стратегія захисту фінансово-економічних інтересів сторін, що трактується як узагальнена модель довгострокового курсу здійснення конкретних заходів щодо захисту фінансово-економічних інтересів сторін, узгоджених за цілями і пріоритетними напрямками забезпечення такого захисту(с. 110, 314);

– організаційне забезпечення стратегічного планування фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства за рахунок обґрунтування змісту та послідовності етапів процесу формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін таких, зокрема: 1) визначення фінансово-економічних інтересів державного / приватного партнера щодо здійснення публічно-приватного партнерства, 2) ідентифікацію загроз реалізації фінансово-економічних інтересів державного / приватного партнера в здійсненні публічно-приватного партнерства, 3) визначення цілей стратегії, оцінку рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства, розробку заходів, спрямованих на досягнення цілей захисту індивідуальних та спільних фінансово-економічних інтересів партнерів, 4) оцінка ризиків реалізації цілей та уточнення стратегії (с. 323-327);

– організаційні засади забезпечення захисту фінансово-економічних інтересів сторін за рахунок використання таких форм і способів

організаційної підтримки, як створення робочої групи з питань фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства для організаційної підтримки спільних дій партнерів щодо забезпечення захисту їх фінансово-економічних інтересів, використання матричної структури організації управління фінансово-економічної безпеки сторін публічно-приватного партнерства та передання в аутсорсинг аналітичних функцій забезпечення фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства (с. 331-332, 328-329);, а також та економічні засади забезпечення захисту фінансово-економічних інтересів сторін, що передбачають групу економічних заходів, які реалізуються державним партнером з метою підтримки належного рівня фінансово-економічної безпеки приватного партнера (с. 339-340).

Значення отриманих в дисертації результатів для науки та господарського комплексу

Наукове значення результатів дослідження полягає в тому, що розроблені автором рекомендації можуть бути використані як теоретичне підґрунтя формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін на рівні публічно-приватного партнерства будь-якого розміру, форми та сфери застосування, що забезпечує відповідність теоретичних розробок та аналітичного інструментарію вимогам управління суб'єктами господарської діяльності.

Одержані результати та розроблені рекомендації становлять методологічну основу оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства, моделювання сценаріїв її забезпечення, формування та реалізації стратегії захисту фінансово-економічних сторін публічно-приватного партнерства.

Розробки та рекомендації автора використано у практичній діяльності установ, організацій та підприємств, що підтверджується відповідними документами, як містяться в додатку дисертації: Державного науково-дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (довідка № 01/61 від 19.03.2019), Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка 07-30/124 від 16.01.2019), Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України (довідка від 14.01.2019), ТОВ «Бар'єр. Безпека бізнесу» (довідка 264/01 від 05.11.2018),

Служби автомобільних доріг у Харківській області (довідка 129/04 від 16.01.2018), Філії «П'ятихатське ДЕП» ДП Харківський «Облавтодор» ВАТ ДАК «Автомобільні дороги України» (довідка 348 від 17.10.2018), Філії «Харківський «Райавтодор» ДП Харківський «Облавтодор» ВАТ ДАК «Автомобільні дороги України» (довідка 12 від 29.01.2019), Філії «Вовчанський «Райавтодор» ДП Харківський «Облавтодор» ВАТ ДАК «Автомобільні дороги України» (довідка 279 від 11.06.2018), ПрАТ «Гідросила АПМ» (довідка 153/02 від 15.05.2018), АТ «Ельворті» (довідка 181/01 від 12.04.2018), ТОВ «Новобудтех» (довідка 16-04 від 15.01.2019).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях та авторефераті

За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 69 наукових праць. Зокрема, 7 монографій (1 одноосібна), 28 статей у наукових журналах та збірниках наукових праць, у тому числі 18 наукових статей у зарубіжних виданнях та виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз, 34 публікації у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсягом 58,67 авт. арк., особисто автору належать 50,26 авт. арк.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає існуючим вимогам. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації. Основні положення дисертації широко апробовані на наукових конференціях з широкою географією їх проведення.

Зміст автореферату відображає основні положення дисертації. Його текст подано у відповідності до структури роботи і висвітлює отриману наукову новизну та практичну значущість. Текст автореферату не містить такої інформації, яка не розглянута в роботі.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу і відзначаючи її наукову новизну, теоретичну та практичну цінність, вважаємо за доцільне відзначити, що ряд висновків та тверджень, які містить дисертація, мають дискусійний характер і потребують більш детального обговорення під час

захисту. Крім того, у роботі є певні неточності. Основні з цих недоліків зводяться до такого:

1. На с. 11 дисертації наведено авторське визначення публічно-приватного партнерства, що представлено як співробітництво публічної влади та приватного сектора з метою реалізації суспільно значимих проектів у широкому спектрі видів економічної діяльності, що здійснюється на основі врахування інтересів усіх зацікавлених осіб та розподілу ризиків між партнерами відповідно до їхньої компетентності, шляхом уточнення сутнісних ознак відповідно до змін у цілях і сферах застосування такої форми взаємодії влади й приватного сектора, які відбулись на початку XXI століття. В цілому можна погодитись з позицією автора, але потребує додаткових пояснень доцільність виділення конкретного часового періоду у контексті змін у цілях і сферах застосування такої форми взаємодії.

2. У підрозділі 1.1 не зовсім доречним є представлення аналітичного матеріалу (с. 27-42), оскільки традиційним є дослідження базових категорій та теоретичних засад досліджуваної проблематики.

3. У 2 розділі дисертації автору слід було б навести ретроспективний аналіз особливостей державного регулювання та нормативно-правові засади публічно-приватного партнерства, що дозволило б сформулювати загальне уявлення про інституційне середовище організації публічно-приватного партнерства та виділити певні особливості притаманні вітчизняним реаліям.

4. У підрозділі 2.3 дисертаційної роботи наведено методологічний підхід до оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства на основі трьохкомпонентного показника, що складається з трьох інтегральних компонент (фінансово-економічна безпека державного партнера, фінансово-економічна безпека приватного партнера та фінансово-економічна безпека партнерських відносин) на певний момент часу за шкалою відповідно до закону найменших (с. 162-174), однак, слід було б пояснити, за яким принципом було обрано відповідності значень функцій рівням фінансово-економічної безпеки (табл. 2.2, с. 174).

5. На с. 326 дисертації наведено формулу розрахунку підсумкової оцінки ризику неповного виконання стратегії з використанням методу експертних оцінок та шкалу такої оцінки (с. 325). Однак, у роботі не наведено розрахунок зазначеного показника та не вказано необхідність перевірки ступеня узгодженості думок експертів.

6. На с. 284 наведено сценарії забезпечення ФЕБ партнерських відносин, при цьому автор виділяє п'ять комбінованих сценаріїв та один елементарний, хоча не зовсім зрозуміло обґрунтованість такого розподілу та виділення саме такої кількості сценаріїв, що потребує додаткових пояснень.

7. Автор пропонує певну послідовність етапів здійснення публічно-приватного партнерства (с. 290) і дає розгорнутий коментар організації такого процесу, однак потребує конкретизації другий етап, на якому здійснюється вибір приватного партнера для здійснення публічно-приватного партнерства. Цей етап передбачає проведення конкурсного відбору, при цьому процедура такого відбору у вітчизняних реаліях буде мати свої особливості, як технічні, так і організаційні. Доцільно було б більш чітко окреслити проблемні аспекти організації такого етапу і запропонувати шляхи їх вирішення.

8. У п. 5.1 здійснено науково-методологічне обґрунтування вибору стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін публічно-приватного партнерства, однак не наведено місце такої функціональної стратегії у загальній ієрархії стратегій та не зовсім чітко окреслено можливості інтеграції представленої стратегії у загальну систему стратегічного управління учасників публічно-приватного партнерства.

Водночас, висловлені зауваження не зменшують високий рівень вагомості отриманих наукових результатів і загалом позитивної оцінки дисертаційної роботи Солодовнік О.О.

Загальні висновки

Дисертаційну роботу Солодовнік О.О. є підстави визнати завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій викладено та обґрунтовано авторський підхід щодо розроблення теоретико-методологічних положень та практичних рекомендацій щодо формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін публічно-приватного партнерства, реалізація якої сприятиме підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства. Наукові результати, що містяться у дисертаційній роботі, відповідають паспорту спеціальності, за яким робота подана до захисту. Наукова значущість результатів є безсумнівною та достатньою для визнання завершеності дослідження за всіма кваліфікаційними ознаками.

Основні положення дисертації, висновки, результати та рекомендації

дослідження повною мірою знайшли відображення в авторефераті. Дисертаційну роботу написано науковим стилем, її положення та результати дослідження викладено логічно та послідовно, висновки науково обгрунтовані.

За результатами аналізу змісту представленої на відгук дисертаційної роботи на тему «Фінансово-економічна безпека публічно-приватного партнерства: стратегія захисту інтересів сторін» вважаю, що здобувачем виконані усі вимоги, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Дисертаційна робота відповідає пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами і доповненнями, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р., а її автор – Солодовнік Олеся Олександрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю: 21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту, адміністрування
та готельно-ресторанної справи

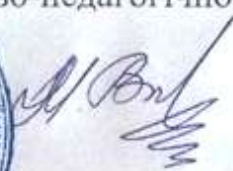
Хмельницького національного університету

Н.І. Гавловська

Підпис засвідчую:

Перший проректор, проректор з науково-педагогічної
та наукової роботи Хмельницького
національного університету

М.П. Войнарєнко